

Stopy moře

EVA BĚLINOVÁ

Zajímá vás, co zanechalo druhohorní dění na Opavsku? Lekce ve Slezském zemském muzeu v Opavě vás seznámí se stopami moře, které žáci prvního stupně vyhledávají v expozici i cestou od školy. Vyzkoušejí si, jak to vypadalo, když ledovec zanechával stopy v krajině. Lekce s prvky dramatické a slohové výchovy vám umožní si představit, jak daleko od nás jsou události, které se staly před více než dvaceti miliony let.

Geologický vývoj země pro některé z nás možná nepatří mezi nenáročnou oblastí výuky. Vyplatí se vzít si na pomoc vhodnou paměťovou instituci a využít sbírek. Druhohory se tak nejen dětem z Opavska mohou mnohem lépe přiblížit – uvědomí si, jak se podepsaly na místě, kde žijí, konkrétně v této lekci poznají, co druhohorní moře zanechalo v Opavě. Budou naplňovat cíle slohové a komunikační výchovy, pracovat s mapou a vyhledávat jednoduché údaje o přírodních podmínkách, v rámci dramatické výchovy vstoupí do různých rolí, budou nalézat vhodné prostředky pro vizuálně-obrazná vyjádření – budou vnímat nejen zrakem, ale i jinými smysly.

Lekce a práce v ní bude pro děti i pro vás příjemnější, pokud využijete různé pomůcky, které doporučujeme a k dispozici poskytujeme v plném popisu lekce na webu Za horizontem – <https://new.ctenarskekluby.cz/za-horizontem/materialy>.

Průběh lekce

Před odchodem do muzea pracujeme ještě zhruba 15 minut na pozemku školy. Standardně početná třída se dělí na sedm skupinek. Každá obdrží sadu obrázků a seřadí je chronologicky – dle vlastního odhadu. Pedagog a edukátor průběžně kontrolují správnost, diskutují s dětmi, proč volí konkrétní pořadí obrázků. Tři zájemci si vezmou obrázky. Jeden žák si zvolí T. G. Masaryka, druhý obrázek betléma, třetí obrázek lidí doby bronzové. Společně vytvoří časovou osu – 1 000 let = 1 krok. „Jak dalekou cestu bychom asi museli ujít k dinosaurům? Pojďme se vydat na cestu o dvacet milionů let zpět,“ navrhuje. Přesouváme se k muzeu, cestou si uvědomujeme kroky a spojujeme je s časem – vracíme se pomyslně do druhohor.

V muzeu žáci pracují ve skupinách po třech až čtyřech žácích. Dostávají obálku s rozstříhanými obrázky (mapa ČR, obrázek amonita). Skupinky složí obrázky, komentují, co vidí. Edukátor zadává úkol: „Najděte v muzeu místo, kde se nachází tato mapka a zkamenělina.“ Žáci se rozejdou po muzeu

a hledají příslušnou část expozice (muzeum je rozsáhlé, jsou nasměrováni do suterénu).

Po několika minutách identifikují expozici neživé přírody, kde dostávají pracovní list. Na pracovním listě jsou obrázky – fotografie exponátů, které žáci mají najít a pojmenovat. Edukátor následně zběžně představí jednotlivé exponáty. Pedagog vede diskusi, co je amonit, žáci představují své nápady. Detailnější seznámení s amonitem provede edukátor, dá jej dětem k dispozici, aby si ho prohlédly¹.

„Máte ponětí o tom, jak se sem amonit dostal? Podívejte se na mapu, tu, kterou jste skládali. Co asi podle vás znamená a zobrazuje?“

Pokud si žáci nebudou vědět rady, návodnými otázkami děti dovedeme k myšlence, že modrá barva na mapách značí vodu. „Pojďme se podívat, jak se k nám moře dostalo.“ V kavárně Müllerova domu (součást Slezského muzea v Opavě) použijeme dětem video z YouTube Ledovec na Opavsku².

Děláme ledovec

„Jak jste se dozvěděli, ledovec a moře nám zde zanechaly své stopy. Zkusme si na ledovec zahrát,“ navrhuje pedagog. Na zhruba 20 minut se dostáváme do role druhohorního moře a ledovce. Na vhodné podložce na zemi jsou připraveny hromádky/plochy kinetického písku a plastelíny. V blízkosti a na plochách písku a plastelíny jsou rozmístěny kamínky, listy stromů s výraznou strukturou, skořápky aj. Vše je přikryto velkou malířskou fólií. (Spodní fólii použijeme v zájmu snadnějšího úklidu místnosti – i když my jsme dělali ledovec venku, protože bylo krásně –, vrchní fólie napomůže, aby se děti neušpinily.) Děti přes vrchní fólii válí sudy. Pak ji odkryjeme a hledáme, kde „ledovec a moře“ zanechaly stopy.

Naznačení možné reflexe lekce je součástí našeho podrobného popisu. Že pro děti byla velmi objevná, asi netřeba

¹ Amonit je živočich, který žil v moři. A co je podivuhodné? Žil i na našem území. Někteří živočichové zde zanechali své otisky v horninách, jiní dokonce zkameněli. A díky tomu víme, jak tenkrát vypadali.

² https://www.youtube.com/watch?v=FLtLd-JFmJQ&ab_channel=MuzeumHlu%C4%8D%C3%ADnska

zdůrazňovat. Lekce je samozřejmě ve svém pojetí poměrně silně vázána na prostředí Slezského zemského muzea (mimořádně nejstarší muzejní instituce u nás), ale lze ji velmi dobře adaptovat na jiné místo, kde raná geologická historie

zanechala do dnešních dnů své stopy. Určitě si projděte náš kompletní popis, včetně různých metodických doporučení a grafických příloh, který najdete po zadání názvu lekce na výše uvedeném odkazu.

Mgr. Eva Bělinová, Nová škola, o. p. s., v organizaci vede čtenářský program

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Co je to podnikavost a proč ji máme rozvíjet?

ANNA KAČABOVÁ

Jak bude vypadat svět, na který děti ve školách připravujeme? To nikdo z nás nemůže říct přesně, jedinou jistotou je změna. Aby se dnešní studenti dokázali uplatnit, budou muset změny umět zvládnout a využít. Zásadní tedy bude schopnost všimnout si problémů kolem sebe a vnímat je jako příležitosti, najít prostředky k jejich řešení a nakonec řešení realizovat. K těmto dovednostem, které souhrnně označujeme jako podnikavost, můžeme vést děti i při školní výuce.

Pokud si podnikavost děti osvojí již v raném věku, jejich šance na úspěšný život v rychle se měnícím světě se výrazně zvýší. Pomůže jim najít místo na stále dynamičtějším trhu práce, aktivně se zapojit do občanského života nebo nacházet motivaci k celoživotnímu vzdělávání.

Co je to podnikavost?

Podnikavost (entrepreneurship) je jednou ze zásadních kompetencí pro 21. století. Zahrnuje schopnost všimnout si příležitostí, nacházet prostředky pro jejich využití a do-tahovat svoje nápady do konce a úspěšně je realizovat.

Tato sada dovedností dopomáhá k úspěšnému životu v rychle se měnícím světě. Dalším generacím pomůže například s uplatněním na proměnlivém trhu práce. Podnikavý člověk totiž plně využívá nápady a příležitosti, ze kterých dále vytváří kulturní, sociální a finanční hodnoty pro sebe i ostatní.

Podstatou podnikavosti jsou tvořivost, kritické myšlení, iniciativa a vytrvalost.

Cesta k podnikavosti

Vést studenty (i sebe) k rozvoji podnikavosti lze různými druhy a typy aktivit bez striktně daného postupu výuky. Všem činnostem je společné to, že v nich děti i dospělí procvičují strategické a kritické myšlení, řešení problémů a představitelství. Tím rozvíjí tři oblasti, na které se dá podnikavost zjednodušeně rozdělit:

- všímání si nápadů a příležitostí,
- nacházení zdrojů a prostředků,
- uskutečňování nápadů a projektů.

Ve škole může podnikavost rozvíjet například projektová výuka, mimo ni pak řada kroužků, jako jsou například DIY dílny. Klíčové je také vydávat se s dětmi do reálného světa a vést je ke všímání si věcí okolo nás. A to jak v rámci vyučování, tak i mimo ně.

Podnikavost je již několik let součástí Evropského referenčního rámce klíčových kompetencí. Jejím rozvoji se věnuje nespočet organizací a vzdělávacích institucí po celém světě. Ačkoli do českých rámcových vzdělávacích programů se dostává až nyní, i u nás se podnikavosti věnuje mnoho